

13de VERGADERING. — 29 DECEMBER 1924.

Toespraken van den Voorzitter en Minister van Oorlog. — Ingekomen stukken.

13de VERGADERING.

VERGADERING VAN MAANDAG 29 DECEMBER 1924.

(Bijeenroepingsuur 2 uur namiddag.)

Toespraken van den Voorzitter en van den Minister van Oorlog. — Ingekomen: 1°. berichten van leden; 2°. Regeeringsmissives; 3°. verzoekschriften; 4°. geschriften; 5°. ontwerpen van wet. — Toespraak van den Voorzitter. — Behandeling en aanneming van ontwerpen van wet.

Voorzitter: de heer van Voorst tot Voorst.

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 38 leden, te weten:

de heeren de Muralt, Blomjous, Polak, de Jong, de Vries, Cramer, van den Bergh jr., Janssen, Moltmaker, de Jonge, Franssen, Anema, van Wassenaer van Catwijk, van der Maesen de Sombreff, Croles, Haffmans, de Vlucht, van der Lande, van Embden, W. Fransen, Diepenhorst, Haazevoet, mevrouw Pothuis-Smit, de heeren Slotemaker de Bruine, van Nagell van Ampsen, Arntz, Smeenge, de Gijselaar, de Vos van Steenwijk, Wittert van Hoogland, Rink, Wibaut, Verkouteren, de Veer, Heerkens Thijssen, Slingenberg, van Lanschot,

en de heeren Ministers van Justitie, van Financiën en van Oorlog.

De notulen van het verhandelde in de vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

De Voorzitter: Geachte medeleden! Alvorens onze werkzaamheden te beginnen, wensch ik een enkel woord te spreken tot den heer Zillesen, die heden den dag herdenkt, waarop hij vóór 25 jaar het ambt van griffier dezer Kamer aanvaardde en zijn ambtseed aflegde. Hij zwoer toen, dat hij zijn ambt als griffier van de Eerste Kamer der Staten-Generaal van het Koninkrijk der Nederlanden te goeder trouw en met alle vlijt en naarstigheid zou vervullen; dat hij stiptelijk in acht zou nemen de instructie, voor den griffier der Eerste Kamer vastgesteld, en het Reglement van Orde, voor zoover hem betreft, zorgvuldig zou opvolgen.

Gij, geachte medeleden, die gedurende vele jaren van nabij den griffier in zijn werkzaamheden hebt kunnen gadeslaan, weet met welk een angstvallige nauwgezetheid de heer Zillesen zijn plichten vervulde; gij weet, dat de griffier steeds op zijn post was, altijd gereed om uit zijn langdurig ambtelijk verleden anderen voor te lichten.

Zoals gij persoonlijk ondervonden zult hebben, is de arbeid dezer Kamer steeds toegenomen. Dikwijls met spoed te behandelen wetsontwerpen, zooals inzonderheid in den oorlogstijd zoo veelvuldig voorkwamen, vereischten van de griffie veel arbeid.

De verantwoordelijke griffier moest aan alles leiding en voorlichting geven. Hoe dikwijls hebt gij, geachte medeleden, het niet ondervonden, dat een tijdige bescheiden waarschuwing of opmerking van hem, u ten goede kwam.

Achter de schermen werkzaam, oefende hij op den goeden gang van zaken grooten invloed uit en zorgde er voor, dat ook op de griffie alles naar behooren verliep.

(Voorzitter e. a.)

Ik vervul dan ook de aangename taak u, mijnheer Zillesen, namens de Kamer op dezen gewichtigen dag van uw ambtelijk leven recht hartelijk te feliciteeren en er den wensch bij te voegen, dat gij nog lang met opgewektheid en in goede gezondheid uw zoo omvangrijk, eervol ambt zult mogen waarnemen.

De Kamer heeft gemeend bij deze wenschen een zichtbaar bewijs van deelneming te moeten voegen, dat ik de eer zal hebben u straks na de vergadering te mogen aanbieden. Onze beste wenschen gaan aan die aanbieding thans vooraf.

(Algemeene teekenen van instemming.)

De heer van Diik, Minister van Oorlog: Mijnheer de Voorzitter! De Regeering acht het een zeer aangename taak, zich te mogen aansluiten bij de zeer waardeerende woorden, door u gericht tot den jubilaris, den heer Zillesen. Bij de voortdurende aanraking van de Regeering met de griffie van de Kamer heeft het de Regeering getroffen, op welk een uitnemende en hulpvaardige wijze de heer Zillesen steeds is werkzaam geweest om de samenwerking met de Regeering behoorlijk tot stand te doen komen.

Ook de Regeering wenscht den jubilaris van harte geluk met zijn jubileum en wenscht hem toe, dat hij veel voorspoed moge hebben in zijn ambtelijk werk en ook veel voorspoed moge genieten voor zijn persoon en zijn familie.

(Algemeene teekenen van instemming.)

De Voorzitter: Ik deel aan de Kamer mede:

A. dat zijn ingekomen:

1°. berichten van leden, die verhinderd zijn de vergadering bij te wonen: van den heer de Waal Malefijt; van den heer Dobbmann, ook de volgende dagen, wegens dringende bezigheden; van den heer Verheijen, deze bijeenkomst, wegens gezondheidsredenen; van den heer Ossendorp, eventueel ook morgen, wegens ambtsbezigheden, en van den heer van der Hoeven, wegens ambtsbezigheden; van den heer de Wit, deze bijeenkomst.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen;

2°. de volgende Regeeringsmissives:

een, van den Minister van Buitenlandsche Zaken, ten geleide van: Deel II van het Verslag van de Vergadering van den Volkenbond te Genève van 1 September tot 2 October 1924;

een, van den Minister van Financiën, houdende mededeeling van de inzending aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van het verslag met bijlage aangaande den toestand der bij de wetten van 20 Augustus 1859 (*Staatsblad* n°. 95) en 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 197) bedoelde fondsen stichtingen en kapitalen over 1923.

Deze missives worden voor kennisgeving aangenomen;

3°. de volgende verzoekschriften:

een, van C. L. Vinck, te Schoonhoven, betreffende het wetsvoorstel tot wijziging der Drankwet;

een, van den voorzitter en den secretaris van het voorloopig verbondsbestuur van de „Perserikatan Goeroe Hindia Bolanda”, ter zake van een in afschrift overgelegd rondschrijven van den directeur van onderwijs en eeredienst, betreffende beperkingen, welke landsdienaren, met name onderwijzers, op politiek gebied zich hebben op te leggen.

Deze verzoekschriften zullen worden verzonden naar de Commissie voor de Verzoekschriften;

4°. een afschrift van een door de R.-K. ambtenaren en onderwijzers in Twente, aangesloten bij de R.-K. Centrale van Overheidspersoneel, aangenomen motie betreffende de houding der Regeering tegenover het instituut van georganiseerd overleg en het opheffen der tijdelijke financiële moei-

lijkheden, waarin de schatkist verkeert, door blijvende maatregelen.

Dit geschrift zal ter griffie worden neergelegd, ter inzage voor de leden;

5°. van de Tweede Kamer der Staten-Generaal de volgende door haar aangenomen ontwerpen van wet:

Staatsbegrooting voor 1925 (2);

Hoofdstuk II (*Hooge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin*);

Hoofdstuk VI (*Departement van Marine*);

Hoofdstuk VII A (*Nationale Schuld*);

Hoofdstuk VII B (*Departement van Financiën*);

Hoofdstuk VIII (*Departement van Oorlog*);

Hoofdstuk IX (*Departement van Waterstaat*);

Hoofdstuk XI (*Departement van Koloniën*);

Hoofdstuk XII (*Onvoorziene Uitgaven*);

Wet op de Middelen;

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1925 (4);

Naturalisatie van J. H. Bölken en 19 anderen en G. E. J. d'Aquin en 19 anderen (86);

Naturalisatie van A. E. Brisch en 19 anderen en Th. J. Bekker en 19 anderen (234);

Naturalisatie van W. C. van der Bellen en 19 anderen en W. H. R. Bähr en 19 anderen (240);

Naturalisatie van K. H. B. W. Bauer en 19 anderen (251);

Wijziging van hoofdstuk Va der Staatsbegrooting voor 1923 (Verschillende onderwerpen) (229);

Nadere wijziging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1923 (Verschillende onderwerpen) (232);

Verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor 1924 (Verschillende onderwerpen) (242);

Wijziging en verhooging van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1923 (Verschillende onderwerpen) (247);

Onteigening ten behoeve van het maken van overbruggingen bij K.M. 2,485 en K.M. 13,834 over den spoorweg Sittard—Herzogenrath (246);

Voorziening in het kastekort van den Surinaamschen dienst gedurende de jaren 1925, 1926 en 1927 (252);

Voorziening in het kastekort van den Indischen dienst hier te lande gedurende het jaar 1925 (254);

Vestingbegrooting voor 1925 (103);

Begrooting van het Fonds ter verbetering van de Kustverdediging, dienst 1925 (104);

Begrooting van de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor 1925 (171);

Begrooting van het Zuiderzeefonds voor 1925 (189);

Begrooting van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor 1925 (196);

Begrooting van het Staatsboschbedrijf voor 1925 (207);

Wijziging der Ongevallenwet 1921 (226);

Goedkeuring van het te 's Gravenhage geteekend en de dagteekening van 4 Juli 1924 dragend protocol, betreffende de toetreding van Staten, welke niet vertegenwoordigd zijn geweest op de vierde, in 1904 te 's Gravenhage gehouden Internationale Conferentie nopens internationaal privaatrecht, tot het op 17 Juli 1905 te 's Gravenhage gesloten verdrag betreffende de burgerlijke rechtsoverdracht (*Staatsblad* 1909, n°. 120) (235).

Deze ontwerpen van wet zullen worden verzonden aan de afdeelingen;

(Voorzitter.)

B. dat door de Centrale Afdeeling is besloten, in de afdeelingen te doen onderzoeken, onmiddellijk na afloop dezer openbare vergadering, de volgende ontwerpen van wet:

Staatsbegrooting voor 1925:

Hoofdstuk I (*Huis der Koningin*);

Hoofdstuk VIIA (*Nationale Schuld*);

Hoofdstuk XII (*Onvoorziene Uitgaven*);

Wet op de Middelen (2);

Goedkeuring van het op 30 Mei 1924 te Warschau tusschen Nederland en Polen gesloten handelsverdrag, met daarbij behoorend protocol (218);

Naturalisatie van J. H. Bölken en 19 anderen en G. E. J. d'Aquin en 19 anderen (86);

Naturalisatie van A. L. Bot en 19 anderen (202);

Naturalisatie van A. E. Brisch en 19 anderen en Th. J. Bekker en 19 anderen (234);

Naturalisatie van W. C. van der Bellen en 19 anderen en W. H. R. Bähr en 19 anderen (240);

Naturalisatie van K. H. B. W. Bauer en 19 anderen (251);

Wijziging van hoofdstuk Va der Staatsbegrooting voor 1923 (Verschillende onderwerpen) (229);

Nadere wijziging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1923 (Verschillende onderwerpen) (232);

Verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor 1924 (Verschillende onderwerpen) (242);

Wijziging en verhooging van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1923 (Verschillende onderwerpen) (247);

Onteigening ten behoeve van het maken van overbruggingen bij K.M. 2,485 en K.M. 13,834 over den spoorweg Sittard—Herzogenrath (246);

Voorziening in het kastekort van den Surinaamschen dienst gedurende de jaren 1925, 1926 en 1927 (252);

Voorziening in het kastekort van den Indischen dienst hier te lande gedurende het jaar 1925 (254);

C. dat de Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw wegens drukke werkzaamheden elders hier niet aanwezig kan zijn, en dat wetsontwerp 182, zoo noodig, zal worden verdedigd door den Minister van Oorlog.

De Voorzitter: Medeleden! Ik heb den heer Goedhart gezocht een oogenblik tegenover mij plaats te willen nemen, omdat hij dezer dagen een zeldzaam jubileum heeft gevierd, daar hij 50 jaar in 's Lands belang werkzaam is geweest. Dat ambtelijk feest van den heer Goedhart ligt nog niet zoo lang in het verleden, dat ik daarop niet met een enkel woord zou mogen terugkomen.

De stenografie, wij weten het allen, bekleedt bij de beraadslagingen in de Staten-Generaal een buitengewoon belangrijke en voornamelijk plaats. De heeren stenografen hebben om hun betrouwbaarheid bij het reproduceeren van het gesproken woord een buitengewoon goeden naam en wij stellen hun werk daarom zeer op prijs. Ieder, die hun werkzaamheden van nabij kan gadeslaan, moet het verrassen, hoe die buitengewoon moeilijke arbeid om het zoeven gesproken woord in een geschreven woord om te zetten, met groote nauwkeurigheid wordt verricht. Een ieder zal het verbazen, althans mij heeft het steeds verbaasd, hoe de stenografen de dikwijls onduidelijk uitgesproken gedachten, met verrassende juistheid wisten weer te geven.

Onder uw uitmuntende leiding, geachte heer Goedhart, is het korps stenografen in staat zijn inspannenden, voortreffelijken arbeid te verrichten en ik ben dan ook de tolk dezer Vergadering, als ik u, en door u het korps stenografen, van harte gelukwensch met uw feest. Vijftig jaar dienst te verrichten, en dat met de opgewektheid, die wij van u kennen en bewonderen, is geen kleinigheid. De Kamer wenscht u toe,

39. Wijziging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegroting voor 1924. (Wijziging in de officiersopleidingen.)

(Voorzitter e. a.)

dat gij nog lang uw gewichtige taak zult mogen blijven vervullen tot genoeg van u zelf en niet minder tot genoeg van de beide Kamers der Staten-Generaal. (*Algemeene teekenen van instemming.*)

Aan de orde is de behandeling van de ontwerpen van wet:

I. Wijziging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1924 (wijziging in de officiersopleidingen) (39).

De beraadslaging wordt geopend.

De heer de Muralt: Mijnheer de Voorzitter! Hoewel het niet in het wetsontwerp zelf is aangegeven, waarom wordt voorgesteld om eenige artikelen van de oorlogsbegroting voor het dienstjaar 1924 te wijzigen, zoo wordt ons toch in de Memorie van Toelichting klaar en duidelijk uiteengezet, waarom het precies gaat.

Allereerst wordt met de aanneming van dit wetsontwerp een zeer ingrijpende wijziging gebracht in de opleiding van den beroepsinfanterie-officier. Ten tweede wordt de noodzakelijke uitbreiding van het aantal op te leiden verlofs-officieren bij de infanterie voor het gereorganiseerde leger mogelijk gemaakt. Ten derde wordt ter bezuiniging, en ook in verband met het voorgaande, een concentratie van de opleidingen in een centraal punt, waartoe Kampen is uitgekozen, mogelijk gemaakt.

Allereerst een enkel woord over de belangrijke wijziging, die wordt aangebracht in de opleiding van den beroeps-officier.

Ik vraag mij af, of een dergelijke ingrijpende wijziging van het militair onderwijs, dat toch bij een afzonderlijke wet is geregeld, zoo maar incidenteel bij een begrotingswijzigingsvoorstel mag worden aangenomen, een wijziging, die niet in het wetsvoorstel wordt genoemd, doch slechts in de Memorie van Toelichting wordt aangegeven. Ik meen die vraag stelig ontkennend te moeten beantwoorden.

Voor enkele jaren heb ik het genoegen gehad om mij in het vraagstuk van de herziening van ons militair onderwijs te interesseeren. Ik heb toen o. m. geconfereerd met een commissie te Breda, samengesteld uit burgerlijke en militaire docenten van de Militaire Akademie. Die commissie heeft toen een geheel nieuwe regeling ontworpen voor de opleiding van den beroeps-officier, welk ontwerp indertijd den toenmaligen Minister Pop werd aangeboden. Ik herinner mij zeer goed, dat als een zeer belangrijke en nuttige wijziging in de opleiding van den beroeps-officier wordt aanbevolen een scheiding in de praktische opleiding voor aanvoering en de wetenschappelijke vakopleiding, een en ander overeenkomende met wat hier in de Memorie van Toelichting wordt voorgesteld. En nu herhaal ik de vraag, of een dergelijke belangrijke wijziging, die m. i. uitsluitend langs den weg van wijziging van de betrokken wet mag worden ingevoerd, zoo maar incidenteel mag geschieden.

Ik wil goed worden verstaan. De wijziging op zich zelf juich ik zeer toe. Ik vermeen, dat die wijziging dringend noodzakelijk is. Maar het is ontoelaatbaar, om 33 pct. van den duur van de opleiding zoo maar door te voeren, zonder wijziging van de wet, regelende het militair onderwijs.

Nu kan men wel zeggen, dat het een kleinigheid is, maar dat dat niet zoo is, mag ik wel afleiden uit het feit, dat deze zaak bij de genoemde commissie een der hoofdzaken was. Daarom vraag ik nog eens of het wel aangaat deze belangrijke wijziging, zooals in de Memorie van Toelichting is aangegeven, zoo maar incidenteel door te voeren. Op zich zelf vind ik deze wijziging uitstekend; ook ik vind, dat er een splitsing moet komen in de wetenschappelijke opleiding en in het praktische gedeelte daarvan; dat alles is uitnemend, maar mag dat alles langs dezen weg?

De heer van Rappard had m. i. in de Tweede Kamer volkomen gelijk, toen hij deze manier van doen wraakte, en voorstelde, in verband hiermede de beraadslagingen over het wetsontwerp te schorsen. Ik heb hier voor mij liggen een

(de Muralt.)

gelijkluidende motie, om ook deze Kamer te verzoeken om de beraadslagingen te schorsen. Ik zal ze nog niet indienen, aangezien ik toch geen zuivere stemming over zoo'n motie verwacht. Wel een zuivere in zooverre, dat ik er een zuivere partijstemming over verwacht. Daarom is het mij echter niet te doen. Ik zal intusschen afwachten of nog anderen op deze quaestie terugkomen.

De tweede aanleiding voor de indiening van dit wetsvoorstel is de noodzakelijke uitbreiding van het aantal op te leiden verlofs-officieren bij de infanterie voor het gereorganiseerde leger van Minister van Dijk. De Minister zegt zelf in de Memorie van Toelichting:

„In de tweede plaats dringt de noodzakelijke uitbreiding van het aantal op te leiden verlofs-officieren voor het gereorganiseerde leger — welks aanvoering voor een groot deel in handen van het verlofspersoneel komt te liggen — in het bijzonder uit geldelijke overwegingen tot concentratie.”

Met lette goed op: „voor het gereorganiseerde leger”.

Het is bekend, dat de Vrijheidsbond van dat gereorganiseerde leger niets moet hebben. Herhaaldelijk is dit naar voren gebracht, zoowel hier als aan den overkant van het Binnenhof. De vraag rijst intusschen, of het wel aangaat, om, nu eenmaal door de Kamers deze reorganisatie is aangevaard, te stemmen tegen de voorstellen, die worden gedaan om de uitvoering van de reorganisatie door te voeren. In het algemeen zou ik die vraag niet gaarne bevestigend willen beantwoorden. In het onderhavige geval echter wel.

Ik vermeen zelfs, dat de voorstanders van de reorganisatie van Dijk, d. w. z., dat zij, die eertijds zich voor de nieuwe organisatie verklaarden, thans, in verband met de veranderde tijdsomstandigheden, dit wetsontwerp wel mogen afstemmen.

Mijnheer de Voorzitter! Door de aanneming van dit wetsvoorstel wordt het den Minister mogelijk gemaakt om het aantal op te leiden verlofs-officieren bij de infanterie met de helft te vermeerderen.

En nu vraag ik in gemoede aan de rechterzijde: is het nu werkelijk de tijd om de vermeerdering van de oorlogsterkte van ons leger, zooals die een paar jaar geleden is aangenomen, nu toch door te zetten? Kan er niet mede gestopt worden? Weten de heeren, dat de vermeerdering van het aantal, dat in opleiding wordt genomen, samenhangt met het feit, dat Minister van Dijk de oorlogsterkte van het leger heeft gebracht of feitelijk nog gaat brengen op een sterkte van vier en twintig bataljons infanterie sterker dan in 1914?

Ik vraag in gemoede aan iedereen in deze Vergadering, of het nu toch eigenlijk wel aangaat om in den tijd, waarin wij leven, onze medewerking te verleen om tot de verdere uitvoering van dergelijk aangenomen stelsel te komen.

Men ga slechts na de gewijzigde programma's van de verschillende partijen; men ga eens na hetgeen de heer Nolens in de Tweede Kamer heeft gezegd, en men ga ook eens na, wat voorkomt in het program van een groote groep van Katholieken, vereenigd in Sint Michaël, waarin men o. m. leest:

„4. Krachtige medewerking aan de plannen van den Volkenbond — die met de voorstellen van Benedictus XV volkomen overeenstemmen — ter oplossing van internationale geschillen door scheidsrechterlijke uitspraken, en ter gelijktijdige en wederzijdsche vermindering van wapeningen.

5. De organisatie van leger en vloot dient beperkt te zijn tot hetgeen noodzakelijk is voor de handhaving van orde en rust in Nederland en overzeesche gewesten, voor de handhaving van de internationale scheidsrechterlijke uitspraken en voor diensten aan den Volkenbond tot bescherming tegen een bedreiging van de Christelijke beschaving door heidendom en communistische revolutie.”

Mij gaat St. Michaël in dit alles te ver, maar ik haal het alleen aan om er op te wijzen, hoe omtrent dit punt door een groep, die een grooten invloed heeft in de Katholieke Staatspartij, wordt gedacht.

39. Wijziging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegroting voor 1924. (Wijziging in de officiersopleidingen.)

(de Muralt.)

De Voorzitter: Aangezien de geachte spreker voortdurend zijn plaats verlaat, vermoed ik, dat hij niet voldoende licht heeft. Ik zal daarom de lichten doen ontsteken.

De heer de Muralt: Gaarne, Mijnheer de Voorzitter! Er blijkt hier verschil van meening te bestaan omtrent het gewicht van deze nieuwe groep. Uit overwegingen van kiesheid ten aanzien van eenige onzer geachte medeleden zal ik daarop niet ingaan, maar ik wil wel de vraag stellen, wat de volgelingen van den heer Wittert van Hoogland, die één van de aanvoeders der nieuwe groep is, wel zullen zeggen, wanneer hij en zijn vrienden straks hun stem aan dit wetsontwerp zullen geven. Wie stemt voor dit wetsontwerp, stemt voor de uitbreiding der levende strijdkrachten van ons leger. Als de heer Wittert van Hoogland straks voor dit ontwerp stemt, gaat hij in tegen zijn program.

Mijnheer de Voorzitter! Als iets mij dezen zomer geleerd heeft, dan is het wel dit: doe niet mede aan een totale ontakeling van ons defensiewezen, zolang anderen niet mededoen, maar nog duidelijker heb ik geleerd: doe zeer stellig niet mede met hen die ons leger nog grooter willen maken dan in 1914 en er van willen maken een slecht uitgeruste menschenmassa, die ter slachbank moet worden gevoerd, ook al is de totstandbrenging van die vergrooiting aanvaard en ten deele in uitvoering.

Nog kort geleden las ik in de *Temps*, dat Frankrijk, het meest militaristisch land van de wereld, de vredessterkte en oorlogssterkte van zijn infanterie zoo tot ongeveer op de helft heeft ingekrompen. Duitschland is ontwapend. Overal streeft men naar vermindering, althans van de levende strijdkrachten. Gaat het dan aan, dat wij gaan zeggen: wij encadreeren ons alvast op een sterker leger? Wij kunnen niet wachten, geen dag en geen nacht, aangezien de nieuwe organisatie een paar jaar geleden, toen de internationale toestand anders was, is aanvaard? Sedert Minister van Dijk zijn nieuwe organisatie in de Kamers er door kreeg, is heel wat veranderd. De gastechniek is voortuitgegaan. De vliegerij is verbeterd. Ik griezel nog van de redevoering van den heer van Embden. Wat hij vertelde, was overdreven, waarmede hij zijn zaak heeft geschaad. Toch was er een grond van waarheid in; het is toch een feit, dat de oorlogvoering meer op de techniek zal zijn aangewezen dan wij twee jaar geleden konden vermoeden. Nu lijkt het mij toe, dat het niet aangaat, mede te werken tot vergrooiting van de levende strijdkrachten, terwijl wij de overtuiging hebben, meer dan vroeger, dat de technische uitrusting van die levende massa's eenvoudig onmogelijk is.

Men kent ons standpunt, wij willen voorloopig een leger behouden, ten einde zooveel doenlijk onze neutraliteit te verdedigen. Wij zijn bereid, om te zijner tijd te voldoen aan de eischen, die de Volkenbond ons zal stellen. Maar noch voor het eene doel, noch voor het andere doel is, voor een klein land als het onze, een slecht uitgeruste menschenmassa, groot 72 bataljons infanterie, noodig. Laat de Regeering zich matigen in het opnieuw opleiden en vermeerderen van het aantal op te leiden verloffofficieren. Laat de Minister de verloffofficieren, die hij reeds heeft, verder opleiden, opdat zij straks een groot deel, ook van de kern van beroepsofficieren, die veel te groot is, kunnen vervangen.

Mijnheer de Voorzitter! Er bestaat een commissie, met den generaal Wittert aan het hoofd, die deze aangelegenheid zou bestudeeren. Enkele dagen geleden heeft deze opperofficier in de Vereeniging voor de beoefening van de Krijgswetenschap een voordracht gehouden. Uit die voordracht maakte ik op, volgens het verslag in de *Nieuwe Rotterdamse Courant*, dat de commissie-Wittert reeds haar rapport heeft uitgebracht. Ook maakte ik uit die voordracht op, hoewel dit niet met zooveel woorden werd gezegd, dat die commissie heeft geadviseerd, om het aantal op te leiden verloffofficieren met de helft te vermeerderen. Indien dit waar is, dan heeft die commissie dus de consequentie aanvaard, dat ons leger vier en twintig bataljons infanterie sterker zal zijn dan in 1914.

Mijnheer de Voorzitter! Wie, zooals ik, er van overtuigd

zijn, dat er geen geld is om die menschenmassa behoorlijk uit te rusten, zal het moeilijk met zijn geweten in overeenstemming kunnen brengen om zijn stem aan dit wetsontwerp te geven. Nu moeilijker dan een paar jaar geleden. Tenzij misschien, in verband met den „Godsvrede”, die ten aanzien van dit vraagstuk tusschen den Minister en onze partij is gesloten, de Minister mij straks in verband daarmede wat te gemcet gaat komen. Onze opvatting ten deze kan na het antwoord van den Minister misschien veranderen, maar zooals het ontwerp hier ligt, heb ik geen vrijheid om mijn stem aan dit wetsontwerp te geven. Wij zullen zien of de Minister ons straks ook te gemoet komt. Maar al wordt dit ontwerp aangenomen, al wordt de ingrijpende wijziging in de opleiding van den beroepsofficier op deze zonderlinge wijze aanvaard, al wordt in beginsel de uitbreiding van het aantal leerlingen op de school voor verloffofficieren geaccepteerd, daarom kunnen toch de voorstanders van de nieuwe organisatie wel er toe medewerken, dat de uitbreiding voorloopig althans worde opgeschort, bijv. één of twee jaar. Wij staan vlak voor de verkiezingen. Wie weet, ik zeg dit met waardeering van den persoon van dezen bewindsman, komt er een ander Minister achter de groene tafel te zitten, met andere inzichten omtrent de legersterkte, althans omtrent de sterkte der levende strijdkrachten. Overal ontwaart men een streven naar vermindering van de levende strijdkrachten. Het protocol van Genève ligt gereed ter behandeling. Een ontwapeningsconferentie ligt in het verschiet. Mag men daarvoor ziende blind en hoorende doof blijven?

Zou het, als men de zaak in dat licht beschouwt, nu zoo moeilijk zijn voor de voorstanders van het stelsel van Minister van Dijk, die, omdat zij zich gebonden achten, hun stem aan dit wetsontwerp zullen geven, met mij mee te gaan, en het verzoek, dat ik aan Zijn Excellentie hierbij doe, om met het oog op de dingen, die in de wereld aanstaande zijn, de uitbreiding van het aantal leerlingen voor één jaar of desnoods twee jaar uit te stellen. Dit verzoek is niet overdreven, is niet onvriendelijk en is niet onwelwillend. Dit behoeft de concentratie van de opleiding — hoewel ik persoonlijk daar niets voor voel — niet in den weg te staan. Waar de Minister bij de behandeling van de Oorlogsbegroting in de Tweede Kamer heeft verklaard bereid te zijn om, als het program voor de ontwapeningsconferentie, volgens het protocol van Genève, gereed is, een Staatscommissie te benoemen, waarin niet alleen militairen, maar ook andere personen zitting zullen hebben, en welke tot taak zal hebben te onderzoeken of niet een andere koers moet worden ingeslagen, daar ligt het toch voor de hand om de uitbreiding van het aantal leerlingen wat uit te stellen. De organisatie van den Minister valt daar toch niet mede?

Ik zou gaarne van den Minister de toezegging ontvangen, dat hij, ook als dit wetsontwerp mocht worden aangenomen en de concentratie te Kampen zal hebben plaats gehad, de uitbreiding van het aantal leerlingen voor één of twee jaar zal uitstellen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik wil de Kamer in de gelegenheid stellen om te toonen, dat zij in ernst wil ondersteunen de gedachte, die in duizenden harten leeft, en dat ook zij rekening wil houden met een vermindering van bewapening.

Ik overweeg om de navolgende motie voor te stellen:

„De Kamer van oordeel, dat het niet gewenscht is om reeds in 1925 het aantal in opleiding te nemen leerlingen aan de school voor verloffofficieren bij de infanterie te vergrooten, gaat over tot de orde van den dag.”

Mijnheer de Voorzitter! Ik zal die motie nog niet indienen, omdat de Minister straks misschien zal antwoorden, dat hij mij te gemoet komt.

Ik hoop althans, dat het antwoord, dat ik van den Minister zal ontvangen, de indiening der motie overbodig zal maken.

De vraag, welke ik stel, is niet onwelwillend. Ik herhaal, mijn partijgenooten in de Tweede Kamer hebben getoond, het niet den kant van de onwelwillendheid te willen uitsturen, integendeel, ik geloof, dat mijn politieke vrienden

13de VERGADERING. — 29 DECEMBER 1924.

39. Wijziging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegroting voor 1924. (Wijziging in de officiersopleidingen.)

(de Muralt.)

en ik ook in deze Kamer wel aanleiding zullen kunnen vinden om onze stem straks aan de Oorlogsbegroting te geven. De Minister toone van zijn kant ook hier een te gemoet komende houding.

Mijnheer de Voorzitter! Volgens de Memorie van Antwoord, behoorende bij de betrokken Tweede-Kamerstukken, zullen in de toekomst voor het Nederlandsche en Indische leger ongeveer 50 kadetten per jaar in Breda worden aangenomen. Deze jongelieden zullen, voor zoover betreft de infanterie, het eerste studiejaar doorbrengen in de school voor verlofsofficieren te Kampen.

En nu zou ik den Minister willen zeggen: zet ook de opleiding van de beroepsofficieren een poosje stop. Indertijd is er in de Tweede Kamer een motie geweest van den heer Marchant. Ik heb daar toen tegen gestemd, omdat ik meende, dat er ongewenschte hiaten door zouden ontstaan in het officierskorps. Maar mij is gebleken, dat deze vrees ongegrond is geweest, want hiaten behoeven niet te ontstaan, omdat het betrekkelijk weinig beroepsofficieren geldt. Het aantal beroepsofficieren zal toch moeten worden ingekrompen en aan opleiding van nieuwe beroepsofficieren is dus in de eerste jaren vrijwel geen behoefte. Het is volstrekt niet onvaderlandslievend, wanneer ik de ouders waarschuw, hun kinderen geen beroepsofficier te laten worden, omdat de tijd spoedig zal komen, dat er door vermindering van de legersterkte weer officieren zullen moeten afvloeien. Ik vraag daarom den Minister of het zedelijk te verantwoorden is, weer 50 jongelieden op het oogenblik voor beroepsofficier te gaan opleiden, terwijl op het oogenblik zelfs jonge luitnants afvloeien.

Wat de bezuiniging aangaat, geloof ik niet, dat dit ontwerp werkelijke bezuiniging brengt. Ik ben het in dit opzicht eens met wat de heeren Tilanus en van Rappard hebben gezegd.

Maar ook al maak ik mij los van het bezuinigingsargument, waar ik overtuigd ben, dat de schoolsterkte, zooals de Minister zich voorstelt, zeer stellig niet kan worden gehandhaafd, en ik er zeker van ben, dat het aantal leerlingen van de Memorie van Antwoord zal verminderen op gronden, die ik reeds zooveen ontwikkelde, zoo ben ik er van overtuigd, dat en Amersfoort en Breda te zijner tijd ruimte over zullen hebben om de beide scholen voor verlofsofficieren te herbergen. Men late dus den toestand zooals die is.

Nu wensch ik nog een inlichting aan den Minister te vragen.

Toen de heer van Rappard in de Tweede Kamer voorstelde de beraadslaging te schorsen, omdat hij meende, dat deze wijziging in de opleiding van de beroepsofficieren niet zoo incidenteel mocht worden tot stand gebracht en moest geschieden door wijziging van de betrokken wet, antwoordde de Minister volgens de stukken — en hij zal zijn stenogram toch wel onder de ogen hebben gehad, of althans zijn ambtenaren —: dat kan niet, want dan ga ik mijn gang. Ik heb van deze uitdrukking verbaasd gestaan. Wil dat zeggen, dat wanneer de beraadslaging zou zijn geschorst, misschien voor geruimen tijd, b.v. in afwachting van een ontwapeningsconferentie, de Minister intusschen toch zijn gang gaat, d. w. z. de concentratie naar Kampen toch zou hebben uitgevoerd, met uitbreiding van leerlingen, enz.?

Ik versta onder: „dan ga ik mijn gang”, dan doe ik het toch! Maar wanneer die schorsing eens permanent werd, wanneer het wetsontwerp door ons wordt afgestemd, zegt de Minister dan straks: ik doe het toch? Ik stel die vraag in allen eerbied, maar de consequentie is, dat als men bij schorsing al zijn gang gaat, men bij afstemming zeker zijn gang gaat.

Ik zal met genoegen hooren, dat de Minister mij duidelijk maakt, dat ik ten deze mis ben, en dat het: „ik doe het toch” niet beteekent ik doe toch wat in dit wetsontwerp is voorgesteld, al is het verworpen.

Ik zou nu ten slotte nog deze vraag aan den Minister willen stellen, waarop Zijn Excellentie alleen met ja of neen behoeft te antwoorden: is het waar, dat de zaak, waarover wij nu spreken, al in uitvoering is? Het zal wel niet zoo zijn,

(de Muralt e. a.)

maar er is mij van verschillende zijden meegedeeld, zelfs door militairen, dat de uitvoering al gaande is. Ik zou graag zien, dat de Minister in het openbaar verklaarde, dat daarvan niets aan is, en dat de zaak, waarover wij thans hebben te oordeelen, nog niet stand is gebracht.

De heer **Blomjous**: Mijnheer de Voorzitter! Ik geloof niet, dat het noodig zal zijn bij de behandeling van dit wetsontwerp mijnerzijds lange besprekingen te houden, omdat de Memorie van Antwoord van Zijn Excellentie den Minister van Oorlog op het Voorloopig Verslag van deze Kamer voor een aanmerkelijk deel de bezwaren, welke bij mij en, naar ik durf te zeggen, bij vele leden dezer Kamer tegen dit wetsontwerp gerezen zijn, heeft weggenomen.

Bewonderaar van dit wetsontwerp ben ik ook thans nog niet. Het eenige voordeel van de concentratie der opleiding van de verlofsofficieren zit in de bezuiniging en nu is bezuiniging natuurlijk, dat weten wij allen zeer wel, hoogst gewenscht en hoogst noodig. Toch vraag ik mij af, of de voorgestelde bezuiniging voldoende aanleiding is, om den gang der opleiding van de verlofsofficieren daarmee aanmerkelijk te schaden. In deze kan ik niet beter doen dan mij te beroepen op datgene, wat ik reeds in het Voorloopig Verslag tot uiting bracht. De opleiding tot verlofsofficier is een offer, hetwelk door onze jongelieden tot garantie van de veiligheid van den Staat gebracht wordt en ook moet gebracht worden; dat wil echter niet zeggen, dat van zijn kant de Staat dat offer dan ook wel zoo beperkt mogelijk moet doen zijn. Dat is in het belang van de betrokkenen, maar ook van het leger. Het is nu eenmaal een zeer groot verschil, zoowel voor de jongelieden als voor de ouders, of deze opleiding kan geschieden in één dan wel in meerdere deelen van het land. Het maakt zeer veel uit voor alle jongens van Maastricht, Roermond, Venlo, Helmond, Eindhoven, 's Hertogenbosch, Tilburg, Breda, uit heel Brabant en Zeeland, maar ook uit Dordrecht, Rotterdam, den Haag en Delft, of zij, doordat er een opleiding in het zuiden bestaat, deze daar kunnen genieten, dan wel of zij gestuurd worden naar Kampen en zoodoende het contact met hun familie en hun werkkring bijna geheel verliezen. Nu kan men wel zeggen: Men moet zich niet al te veel voorstellen van die vrijwillige aanmelding, maar ten eerste zal men daarvan zeker geen groote verwachtingen moeten hebben, indien men niet medewerkt dit te bevorderen, en ten tweede is het toch in het belang van het leger, dat 't den op te leiden verlofsofficieren zoo gemakkelijk mogelijk gemaakt wordt. Indien immers door de ouders van al die steden, welke ik zooveen noemde, gevoeld wordt, dat men, door een school te Breda te houden, het hun gemakkelijk maakt, dan zal ook de aanbieding veel grooter blijken. Daarbij komt, dat alle autoriteiten het er ongeveer mede eens schijnen te zijn, ook deze Minister, volgens zijn rede in de Tweede Kamer, dat te groote scholen niet voordeelig zijn voor de opleiding. Indien dus geen zekerheid zoude bestaan, dat er een opleiding, hetzij te Breda of in een andere plaats in het zuiden, zoude blijven, dan zou ik voor mij mij niet gerechtigd voelen mijn stem aan dit ontwerp te mogen geven, en ik meen te mogen zeggen, dat vele leden dezer Kamer met mij daar ook zoo over denken.

Intusschen is zoowel door den heer Deckers als door den heer Feber bij de debatten in de Tweede Kamer gestuurd in de richting, welke de oplossing zal vermogen te brengen, en de Minister heeft in de Tweede Kamer op een desbetreffende vraag van den heer Feber geantwoord:

„Ik ben bereid de mogelijkheid te overwegen, om in het zuiden een deel van de opleiding te handhaven en te onderzoeken, in hoeverre inderdaad legerings- en oefening-factoren zoo gunstig mogelijk kunnen gemaakt worden. Ik voeg er aan toe, dat, wanneer het onderzoek bevredigende resultaten geeft, ik ook bereid ben, om tegenover het gedane verzoek een volkomen welwillende houding aan te nemen.”

Intusschen was tusschen de behandeling in de Tweede

39. Wijziging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegroting voor 1924. (Wijziging in de officiersopleidingen.)

(Blomjous e. a.)

Kamer en het afdeelingsonderzoek in deze Kamer een dusdanige tijd verstrekken, dat men meende aan Zijn Excellentie de vraag te mogen stellen, welk resultaat dit onderzoek, zoo het beëindigd ware, had opgeleverd, omdat zonder groote zekerheid in deze ik voor dit wetsontwerp niet meen te kunnen stemmen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik ben dan ook Zijn Excellentie den Minister van Oorlog zeer dankbaar voor het antwoord, hetwelk Zijn Excellentie daarop heeft willen geven. Uit dit antwoord vernemen wij, dat, alhoewel het onderzoek, ingesteld naar de wijze, waarop daartoe de gunstigste legerings- en oefeningsvoorwaarden kunnen worden verkregen, nog niet is afgelopen, intusschen toch reeds kan worden gezegd, dat er alle reden is om aan te nemen, dat een goede opleiding mogelijk zal zijn.

Mijnheer de Voorzitter! Waar dit antwoord 17 November jl. door de Commissie van Rapporteurs reeds ter kennis van de Kamer was gebracht, moge ik Zijn Excellentie thans verzoeken, de Kamer wel mede te willen deelen:

1°. of dit onderzoek thans geheel is beëindigd en of op nog meer positieve wijze kan medegedeeld worden of, hetzij te Breda, dan wel elders in het zuiden van het land een deel der opleiding voor de verlofsofficieren kan behouden blijven, en

2°. of dat deel zoo groot zal zijn, dat werkelijk voor ongeveer een derde der op te leiden jeugdige personen gelegenheid zal zijn de opleiding in het centrum te volgen. Ik meen, dat dit neerkomt op 140 leerlingen.

Mijnheer de Voorzitter! Waar de legeraanvoering in de lagere officiersrangen voor het vervolg hoe langer hoe meer zal afhangen van het aantal der verlofsofficieren, den aard hunner opleiding en den geest, die onder hen heerscht, en al deze factoren naar mijn meening voor een goed deel afhankelijk zijn van het behoud van een deel der opleiding in het zuiden, kan niet te veel de nadruk op de noodzakelijkheid van het behoud daarvan worden gevestigd.

De heer van Dijk, Minister van Oorlog: Mijnheer de Voorzitter! De heer de Muralt heeft een vrij uitvoerige beschouwing gewijd aan het wetsontwerp, maar ik meen te mogen zeggen — de geachte afgevaardigde houde het mij ten goede —, dat daarbij wel het een en ander in het midden is gebracht, dat niet in rechtstreeksch verband met het wetsontwerp staat. Intusschen, waar vragen zijn gesteld, heb ik geen bezwaar die te beantwoorden.

De geachte afgevaardigde heeft drie punten naar voren gebracht. In de eerste plaats de wijziging in de opleiding tot beroepsofficier; in de tweede plaats de uitbreiding van het aantal verlofsofficieren, en in de derde plaats de vraag, of het wel juist is, dat de concentratie bezuiniging zal opleveren.

Aangaande het eerste punt heb ik bij de behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer reeds vrij uitvoerig op gemaakte opmerkingen geantwoord. Het komt mij voor, dat het niet juist is te zeggen, dat door den genomen maatregel terloops, zonder wetswijziging, een ingrijpende wijziging wordt gebracht in de opleiding van de beroepsofficieren. De geachte afgevaardigde heeft aangehaald het rapport van de zgn. Bredasche commissie, een aantal jaren geleden verschenen, en hij heeft gememoreerd, dat daarin de wenschelijkheid werd uitgesproken, scheiding te brengen tusschen de praktische en de wetenschappelijke opleiding van de aanstaande beroepsofficieren. Men zou verder kunnen gaan en zeggen, dat ook de Legercommissie zich in overeenkomstigen zin heeft uitgesproken. Juist op grond van die verschillende uitspraken, zoomede van studie en onderzoek, ben ik tot de overtuiging gekomen, dat het juist is de praktische opleiding van de aanstaande beroepsofficieren samen te voegen met die van de aanstaande verlofsofficieren.

De geachte afgevaardigde heeft onmiddellijk daaraan toegevoegd: de zaak zelf vind ik uitstekend; maar de vraag geldt voor hem: mag het wel zoo? Een dergelijke definitieve regeling zou inderdaad in strijd zijn met de wet op het militair onderwijs, maar in de Tweede Kamer heb ik reeds aan-

(Minister van Dijk.)

gevoerd, dat het een proefneming is, die op het oogenblik in gang is gezet, nl. door detachering. De cadetten, die op het oogenblik tot het eerste studiejaar van de Militaire Academie behooren, volgen een opleiding aan de verlofsocholen. Wanneer wordt gevraagd: laat de tekst van de wet op het militair onderwijs een dergelijke detachering toe? dan is mijn antwoord: naar onze meening zeer zeker, al moet er aan worden toegevoegd, dat den samenstellers van de wet een dergelijke figuur wel niet voor den geest zal hebben gestaan; waar het hier een zaak is van zoo groot belang, meen ik, dat een ruime interpretatie kan en mag worden gevolgd.

De geachte afgevaardigde heeft verder gesproken over de uitbreiding van het aantal op te leiden verlofsofficieren. Het is niet mogelijk, eenvoudig te antwoorden met ja of neen, als er wordt gevraagd of en in hoeverre er op het oogenblik wederom uitbreiding plaats heeft.

Men moet zich de zaak goed voorstellen.

Er is een bepaalde legerorganisatie. Nu zegt de geachte afgevaardigde: de Minister heeft volgens zijn organisatie vastgesteld, welke encadreering er moet zijn, maar dat spreekt toch wel vanzelf. Ik kan niet een encadreering vaststellen overeenkomstig een niet bestaande organisatie, b.v. een organisatie, die door anderen in afwijking van de bestaande wordt gewenscht. Wij zijn nu gedurende een paar jaar bezig het aantal op te leiden verlofsofficieren uit te breiden en mede daardoor is gebleken, dat er ruimte te kort kwam, zoodat niet meer aan de te stellen eischen kon worden voldaan. Dat bracht de noodzakelijkheid mede de reorganisatie der opleiding onder het oog te zien, die feitelijk niet anders is dan een zoo groot mogelijke concentratie.

Op de vraag: hoe het staat met het aantal a.s. verlofsofficieren, dat in 1925 volgens het programma in opleiding is of zal worden genomen, is vooreerst het antwoord: de aaneengesloten opleiding is reeds aan den gang sedert 1 October 1924. Daarbij komt, dat er bij de infanterie ook een intermitterende opleiding is, d.w.z., dat de jongelieden van het reservekader hun eerste-oefeningstijd in drie perioden kunnen volbrengen; die opleiding loopt over drie jaar. Het aantal, dat het laatste gedeelte van die opleiding in 1925 volgt, is dus afhankelijk van het aantal, dat zich in 1923 heeft aangemeld voor de opleiding.

Wij hebben verder nog het landstormkader als bron voor de opleiding tot verlofsofficier. Het staat niet te voren vast, hoeveel daarvan bij het begin van een cursus beschikbaar zijn om aan de verdere opleiding deel te nemen. Wanneer men dus vraagt, welk standpunt door de Regeering wordt ingenomen, dan is het antwoord, dat het aantal reeds stelselmatig is en verder wordt uitgebreid, rekening houdende met de verschillende bronnen; voor 1925 ligt deze zaak in hoofdzaak reeds vast.

Er is nog een andere factor, waarmede rekening moet worden gehouden. Een belangrijk aantal der jongelieden, dat in opleiding wordt genomen, is nog in het tijdperk der studie en vraagt één- of meermalen uitstel van eerste-oefening; er wordt achtereenvolgens wel tot 4 jaar uitstel gegeven. Een deel daarvan, dat dus reeds vroeger in opleiding had moeten worden genomen, komt nu onder de wapenen bijv. in 1925, 1926 of 1927, enz. Nog eens, het is à priori niet vast te stellen, welk aantal in 1925 in opleiding zal zijn of worden genomen, daar dit afhankelijk is van factoren, die grootendeels reeds vastliggen; er heeft reeds een stelselmatige uitbreiding plaats gehad en het ligt in het voor-nemen, de jaarlijksche sterkte zoodanig te regelen, als voor de encadreering van de bestaande organisatie voldoende zal zijn. Het komt mij niet toelaatbaar voor, deze encadreering in de waagschaal te stellen.

Nu heeft de geachte afgevaardigde gezegd, dat hij, die stemt vóór dit wetsontwerp, stemt voor een uitbreiding onzer strijdmacht. Die uitspraak is m. i. niet juist, want de strijdmacht is er en het is er om te doen te zorgen, dat in de toekomst het aantal aanvoerders op voldoende peil wordt gehouden of gebracht.

Maar wij hebben nu, zoo zegt de geachte afgevaardigde, het protocol van Genève en de mogelijkheid bestaat, dat in

39. Wijziging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegroting voor 1924. (Wijziging in de officiersopleidingen.)

(Minister van Dijk.)

de toekomst geheel iets anders moet gebeuren. Mijnheer de Voorzitter! Ik zou dat eenigszins een speculatie willen noemen. In de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer betreffende de Oorlogsbegroting heb ik reeds gezegd, dat de Regeering geenszins onaandoenlijk staat tegenover de vraag van de beperking der bewapening, maar de Regeering wordt gedreven door werkelijkheidszin. Het is noodig een vaste basis te hebben alvorens men overstag gaat. Er moet worden gezorgd voor 's Lands veiligheid; wij hebben een organisatie, die door de wetgevende macht is goedgekeurd en de Regeering heeft te zorgen, dat deze organisatie behoorlijk geëncadreerd wordt. Men zou aan de Regeering zorgeloosheid mogen verwijten, wanneer zij dat standpunt niet zou innemen.

De geachte afgevaardigde heeft verder gesproken over de omstandigheid, dat een 50-tal cadetten jaarlijks zullen worden aangenaomen en de opleiding volgen te gelijk met de aanstaande verlofsofficieren.

De geachte afgevaardigde heeft dat geput uit de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer betreffende het wetsontwerp, en heeft daarbij een vraagstuk aanhangig gemaakt, dat m. i. hier niet thuis behoort, nl. de stopzetting van de opleiding der beroepsofficieren. Ik wil intusschen hieromtrent wel iets zeggen.

Vooreerst wijs ik er op, dat het 50-tal, dat genoemd is, betreft de aanvulling voor Nederland en Indië samen. Het spreekt vooreerst vanzelf, dat de Minister van Oorlog geen zeggenschap heeft over de aanvulling die voor Indië noodig is. En verder kan ik mededeelen, dat de aanvoer van buiten, nl. van burgerjongelieden, reeds sedert 1923 is stopgezet, omdat er nog een voldoende aanvulling van binnen was. Ik bedoel hiermede, dat de opleidingen, die reeds aan den gang waren, doorgaan met af te leveren. De jongelieden van de Cadettenschool, den Hoofdcursus en den Cursus zijn overgebracht naar de Militaire Academie te Breda, waar de verdere opleiding plaats heeft. Het aantal, dat thans jaarlijks door Breda wordt afgeleverd, is reeds belangrijk minder dan het aantal, dat vroeger door de Militaire Academie werd afgeleverd. Het stopzetten van de opleiding zou reeds daarom onmogelijk zijn, omdat men dan alle jongelieden in opleiding aan den dijk zou moeten zetten, waartoe zelfs de bevoegdheid niet aanwezig is.

De geachte afgevaardigde heeft voorts gezegd, dat er geen bezuiniging zou verkregen worden. Ik geloof niet, dat het noodig is om hierop dieper in te gaan na hetgeen ik dienaangaande heb medegedeeld in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer. Ik heb in dat stuk met cijfers aangegeven, welke bezuiniging verkregen zal worden, maar er is ook nog een andere factor. De bestaande opleidingen zijn niet gehuisvest op behoorlijke wijze en uitbreiding zou nog meer bezwaren brengen. Het is noodig, dat de aanstaande verlofsofficieren worden gehuisvest op een wijze, die in overeenstemming is met de positie, welke zij later hebben in te nemen, en wie onbevooroordeeld de opleidingen te Breda en Amersfoort beziet en nagaat de wijze, waarop de jongelieden zijn gelegerd, zal overtuigd zijn, dat het minder is dan verwacht mag worden.

Nu bestaat de mogelijkheid om daarin een zeer belangrijke verbetering te brengen, nl. door het samenbrengen der opleidingen te Kampen.

De geachte afgevaardigde heeft nog opgemerkt, dat ik, toen in de Tweede Kamer het voorstel tot schorsing der beaardslaging werd gedaan, zou gezegd hebben: dan ga ik toch mijn gang.

Het is mij niet bekend, dat ik mij aldus zou hebben uitgelaten. Hetgeen den geachten afgevaardigde wellicht voor oogen staat, is iets anders. Ik heb mij ongeveer in dezen geest uitgelaten. De vraag, op welke plaatsen de opleiding der aanstaande verlofsofficieren zal geschieden, is ten slotte geen vraagstuk voor de Volksvertegenwoordiging, maar voor de Regeering. Nergens is voorgeschreven waar de Minister die opleiding zal hebben te vestigen. De Minister heeft dus volkomen de bevoegdheid om het te doen waar hij dat noodig

acht. Het spreekt echter vanzelf, dat ik er niet aan gedacht heb om te zeggen, dat ik ten opzichte van het uitgeven van gelden, die niet gevoteerd zijn, mijn gang zou gaan.

In verband daarmee staat ook de vraag van den geachten afgevaardigde: is het waar, dat de zaak reeds in uitvoering is?

Als de geachte afgevaardigde bedoelt, of ik te Kampen reeds gelden heb laten verwerken, dan antwoord ik outkennend. Er is geen sprake van, dat ik vooruitgelopen zou zijn op hetgeen pas bij dit wetsontwerp toegestaan kan worden.

Maar als de geachte afgevaardigde bedoelt: is er reeds iets in Kampen? dan is mijn antwoord bevestigend. Inderdaad, in Kampen is reeds een gedeelte van de opleiding. De uitbreiding, die moest plaats hebben, is naar Kampen gebracht. En waarom is dat gebeurd? In Kampen was met 1 October 1924 het instructie-bataljon opgeheven en de cursus werd naar Breda overgebracht. Er waren ter plaatse officieren en onderofficieren en hulppersoneel, terwijl gebouwen en localiteiten beschikbaar waren; wanneer nu van dat alles geen gebruik zou zijn gemaakt en de opleiding van een beperkt aantal jongelieden daar niet zou zijn gebracht, dan zou de Volksvertegenwoordiging te recht hebben gezegd: hoe is het mogelijk, dat gij zoo iets doet, dat gij de opleiding gaat uitbreiden in Breda of in Amersfoort ten koste van belangrijke uitgaven? Want voor die uitbreiding had personeel moeten worden overgeplaatst of gedetacheerd.

Het zal duidelijk zijn, dat er in 's Lands belang geen andere mogelijkheid was dan te doen wat er thans gedaan is. Maar daarmee is op dit wetsontwerp volstrekt niet vooruitgelopen. Ik meen dan ook, dat ik ten deze met een zuiver geweten tegenover de Volksvertegenwoordiging sta.

De geachte afgevaardigde de heer Blomjous heeft ook een korte beschouwing gewijd aan dit wetsontwerp en hij heeft mij de vraag voorgelegd: is de voorgestelde bezuiniging wel voldoende om een wijziging te brengen, die geen verbetering is? Daar kwam het althans op neer.

Ik zou daarop dit antwoord willen geven. Inderdaad is de bezuiniging van beteekenis, zooals ik ook in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer heb uiteengezet. Maar bovendien, het is ook een belangrijke verbetering. Ik heb in de stukken uitvoerig uiteengezet, dat zoowel ten opzichte van de legering als ten opzichte van de oefeningsgelegenheid groot voordeel zal worden verkregen, wanneer de concentratie in Kampen plaats heeft. Echter ben ik het met den geachten afgevaardigde volkomen eens, dat er in ander opzicht een belangrijk voordeel in zou zijn gelegen, wanneer in verschillende plaatsen een opleiding zou kunnen plaats hebben, zoodat degenen, die ter plaatse of in den omtrek wonen, daarvan zouden kunnen gebruik maken. Dat geldt niet alleen voor deze opleiding, maar zou ook voor de dienstplichtigen van groote beteekenis zijn. Nu kan men niet alles te gelijk hebben; men moet kiezen of deelen. En nu is ten aanzien van deze opleiding gekozen in dezen zin, dat de hoofdconcentratie in Kampen zou plaats hebben. Kampen is, algemeen beschouwd, niet gelegen in het centrum des lands, maar wanneer wij ons de zuidelijke provinciën een oogenblik wegdenken, is Kampen vrijwel in het centrum gelegen. In dit verband werd, toen gevraagd werd om ook in het zuiden des lands een opleidingsgelegenheid in het leven te roepen of te handhaven, geantwoord: ik wil niet alleen in dien zin mijn gedachten laten gaan, maar ik sta er zelfs sympathiek tegenover. De voorwaarden moeten daar dan echter zoodaang zijn, dat zij equivaleeren met de voorwaarden, zooals die te Kampen in het leven kunnen worden geroepen.

Nu vraagt de geachte afgevaardigde, hoever ik er mee sta. In de Memorie van Antwoord heb ik medegedeeld, dat het onderzoek in gang was. Er heeft zich een omstandigheid voorgedaan, welke eenigszins vertragend heeft gewerkt, nl. de ziekte van den burgemeester van Breda, met wien ik verschillende besprekingen had willen voeren. Nu heb ik die besprekingen aanvankelijk met iemand anders gevoerd. Bovendien heb ik ter plaatse persoonlijk wederom een onderzoek ingesteld zoowel naar de gebouwen als naar de oefen-

39. Wijziging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegroting voor 1924. (Wijziging in de officiersopleidingen.)

(Minister van Dijk e. a.)

ningsterreinen. Er zijn een paar ontwerpen voor de huisvesting gemaakt en ik meen — de geachte afgevaardigde zal met deze mededeeling wel genoegen willen nemen — dat de zaak er zoodanig uitziet, dat m. i. de kans van niet te zullen slagen al uiterst gering is. Er komt bovendien dit bij: in de stukken wordt herhaaldelijk gesproken over Breda, maar gesteld, wat ik niet aanneem, dat het niet mogelijk zou zijn daar geheel naar wensch te slagen, dan zijn er in het zuiden nog meer garnizoenen, waar de mogelijkheid van slagen niet zou zijn uitgesloten. Ik kan den geachten afgevaardigde dus geruststellen; de zaak zal naar mijn meening wel op zoodanige wijze tot oplossing komen, dat men in het zuiden een opleiding behoudt.

De heer Blomjous: En het aantal, Excellentie?

De heer van Dijk, Minister van Oorlog: Het aantal is nog niet vastgelegd. Ik moet daarover met de noodige voorzichtigheid spreken. De geachte afgevaardigde sprak van 1/3. Ik laat in het midden, of dat cijfer op een statistische opgave berust. Ik althans heb nog geen statistiek laten opmaken en ik zal dan ook op dat cijfer niet ingaan. De aanvankelijke gedachte is, dat te Breda een honderdtal aanstaande verlofs-officieren zouden kunnen worden opgeleid, maar dan zal men voor legering, enz. met een grooter aantal rekening moeten houden, omdat de intermitterende opleiding, welke ook daar zal plaats hebben, eischt, dat de leerlingen van drie achtereenvolgende jaren te gelijker tijd worden ondergebracht en opgeleid, d. w. z. dat, wanneer er een intermitterende opleiding van jaarlijks 40 leerlingen is, er 3×40 of 120 onderdak moeten kunnen worden gebracht. Rekening houdende met intermitterende en aaneengesloten opleiding, is het duidelijk, dat een 100 à 125 plaatsen voldoende zullen zijn voor de behoefte, welke zich zal doen gevoelen.

De heer de Muralt: Mijnheer de Voorzitter! Ik dank den Minister voor zijn antwoord, dat mij echter niet heeft bevredigd. Het komt hierop neer, dat de Minister — hij had daarvoor natuurlijk zijn redenen — te Kampen de twee scholen, die te Amersfoort en te Breda, wilde concentreren, in verband met de slechte ligging van die beide scholen, buiten de uitbreiding om. De Minister voegde er aan toe — het is hier duidelijker gezegd dan in de Tweede Kamer —, dat, als de Kamer dit wetsontwerp niet had aangenomen of de behandeling was geschorst, hij die concentratie te Kampen toch zou hebben doorgezet. In dezen is misverstand niet meer mogelijk. Nu komen de debatten, welke in het Parlement zijn gevoerd, over het al dan niet wenschelijke van de concentratie, en de reizen, welke de geachte afgevaardigden hebben gemaakt, in een eigenaardig daglicht, en ik feliciteer mij zelf er mede, dat ik mij niet heb geblameerd door over die concentratie te Kampen te veel te zeggen. De Minister zou zich er toch niet aan hebben gestoord. Ik kan niet anders zeggen dan dat ik het van den Minister flink vind, maar het is toch wel eigenaardig, dat de Minister zegt: ik zou die concentratie toch hebben doorgezet, wat de heeren er ook van hadden gezegd. Maar van meer belang is, dat de Minister nog eens duidelijk heeft doen hooren, dat hij uitbreiding van het aantal leerlingen noodig heeft voor zijn bestaande organisatie, ik meen voor zijn reorganisatie. Die uitbreiding schijnt dus noodig om mogelijk te maken, dat het aanstaande leger 24 bataljons sterker zal zijn dan dat van 1914, en nu de Minister mij niet de concessie wil doen om in het eerste jaar geen meerdere leerlingen op te roepen, zal ik straks de door mij in uitzicht gestelde motie van orde indienen.

De Voorzitter: Door den heer de Muralt is ingediend een motie van orde, luidende:

„De Kamer,

van oordeel, dat het niet gewenscht is om reeds in 1925 het aantal in opleiding te nemen leerlingen aan de

(Voorzitter e. a.)

school voor verlofs-officieren bij de infanterie te vergrooten,

gaat over tot de orde van den dag.”

Ik stel voor, deze motie van orde te behandelen te gelijk met dit ontwerp van wet.

Daartoe wordt besloten.

De heer Blomjous: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil met een enkel woord den Minister bedanken voor zijn antwoord. Ik had reeds bij den aanvang van mijn betoog goede hoop op een gunstig antwoord. Immers, waar de Minister Kampen als centrum beschouwde alleen dan, wanneer men den zuidelijken rand van ons land wegdenkt, daar was het ook vanzelfsprekend, dat die belangrijke zuidelijke rand ook een opleiding zoude behouden.

De heer van Dijk, Minister van Oorlog: Mijnheer de Voorzitter! Ik begrijp niet, hoe de heer de Muralt het kan voorstellen alsof ik, indien de Tweede Kamer de behandeling van dit wetsontwerp had geschorst, de zaak toch zou hebben doorgezet. Ik heb in de Tweede Kamer slechts medegedeeld, dat ik niet verder ben gegaan dan mijn bevoegdheid toelaat, door een gedeelte van de opleiding te Kampen te brengen; aangezien niets omtrent de plaatsen der verlofsscholen is voorgeschreven, is de Minister daarin vrij. Dit is echter iets anders dan de quaestie der concentratie; om alles te Kampen te concentreren, zou daar moeten worden gebouwd en daarvoor kan geen geld worden besteed, zoolang het niet is toegestaan.

De geachte afgevaardigde heeft ten slotte een motie ingediend en bij de toelichting deze in verband gebracht met versterking van ons leger met 24 bataljons. Ook dit begrijp ik niet, want die 24 bataljons zijn er reeds; die reorganisatie heeft reeds plaats gehad.

Wanneer de geachte afgevaardigde een lijst had van alle officieren, zou hij kunnen constateeren, dat er gerekend is op een encadreering van alle bataljons, ook de reservebataljons. Het gaat nu om het op peil houden van het aantal, dat er is, en, voor zoover er een tekort is, om een zoodanige vermeerdering, dat de encadreering van het leger steeds verzekerd is.

Waar het hier niet gaat om iets nieuws, maar om de thans bestaande organisatie van het noodige te voorzien, wat het personeel betreft, meen ik aan de Kamer aanneming van de motie ernstig te moeten ontraden.

De beraadslaging over de motie van orde en over het ontwerp van wet wordt gesloten.

De motie van orde van den heer de Muralt wordt in stemming gebracht, en verworpen met 24 tegen 13 stemmen.

Tegen hebben gestemd de heeren Janssen, Franssen, Anema, van Wassenaer van Catwijk, van der Maesen de Sombreff, Croles, Haffmans, de Vlucht, van der Lande, W. Fransen, Diepenhorst, Haazevoet, Slotemaker de Bruine, Arntz, de Gijsselaar, de Vos van Steenwijk, Verkouteren, de Veer, Heerkens Thijssen, van Lanschot, Blomjous, de Jong, de Vries en de Voorzitter.

Vóór hebben gestemd de heeren van den Bergh jr., Moltmaker, de Jong, van Embden, mevrouw Pothuis—Smit, de heeren van Nagell van Ampsen, Smeenge, Kink, Wibaut, Slingenberg, de Muralt, Polak en Cramer.

Afwezig was bij deze stemming de heer Wittert van Hoogland.

Het ontwerp van wet wordt in stemming gebracht en aangenomen met 24 tegen 13 stemmen.

Vóór hebben gestemd de heeren de Vries, Janssen, Franssen,

13de VERGADERING. — 29 DECEMBER 1924.

199. Verlenging van den termijn genoemd in art. 88a der Tabakswet.

(de Jong.)

Anema, van Wassenaer van Catwijk, van der Maesen de Sombreff, Croles, Haffmans, de Vlucht, van der Lande, W. Fransen, Diepenhorst, Haazevoet, Slotemaker de Bruine, Arntz, de Gijselaar, de Vos van Steenwijk, Verkouteren, de Veer, Heerkens Thijssen, van Lanschot, Blomjous, de Jong en de Voorzitter.

Tegen hebben gestemd de heeren Cramer, van den Bergh jr., Moltmaker, de Jonge, van Embden, mevrouw Pothuis-Smit, de heeren van Nagell van Ampsen, Slieenge, Rink, Wibaut, Slingenberg, de Muralt en Polak.

Bij deze stemming was afwezig de heer Wittekt van Hoogland;

II. Verlenging van den termijn genoemd in artikel 88a der Tabakswet (Staatsblad 1921 n°. 712). (199).

De beraadslaging wordt geopend.

De heer Jong: Mijnheer de Voorzitter! Het wetsontwerp tot verlenging van den termijn, genoemd in art. 88a der Tabakswet, hoewel van eenvoudigen aard, geeft mij bij nadere beschouwing van de artt. 23, 24 en 40 van genoemde wet, waarmede het ontwerp verband houdt, aanleiding tot het maken van een opmerking.

Wordt dit wetsontwerp aangenomen, waaraan wel niemand in deze Kamer zal twijfelen, dan zal daardoor voor den tijd van 12 maanden ontheffing verleend worden aan twee van de vier voorwaarden, welke de wet stelt voor het verkrijgen eener bedrijfsvergunning. Die ontheffing geldt echter niet voor de twee andere voorwaarden: 1°. de vereischte 40 M³. vrije lucht-ruimte in de werkplaats (art. 23, 1ste lid) en 2°. het niet werken in de woning — een en ander geregeld in art. 23, 1ste lid, en art. 24 der Tabakswet. Aan deze voorwaarden, Mijnheer de Voorzitter, zal de huisindustrie niet voldoen.

Daarbij komt, dat ik in de toelichting der wet lees, dat de heffing van accijns op tabak volgens het stelsel der wet niet uitvoerbaar is zonder afschaffing der huisindustrie. Die afschaffing, zoo lees ik verder, is een voordeel, zooals ieder zal toegeven, die de misstanden kent, waartoe de huisindustrie aanleiding geeft.

Zal nu, zoo moge ik vragen, tegen de huisindustrie worden opgetreden op een wijze, dat wij mogen verwachten, dat ze in afzienbaren tijd zich aan de voorschriften der wet zal hebben aangepast, en als dat niet geschiedt, hoe stelt de Minister zich dan voor dat de huisindustrie zal verdwijnen? Het stelsel der wet, Mijnheer de Voorzitter, eischt m. i. het een of het ander. Wanneer de Minister van Financiën beter oordeelt op de door mij gestelde vraag niet te antwoorden, wijd deze zaak niet in de stukken behandeld is, dan neem ik natuurlijk bij voorbaat genoegen daarmede.

Mijnheer de Voorzitter! Ik wil gaarne erkennen, dat de Minister hier voor een moeilijke oplossing staat; voor mij geldt echter van tweeën één: het stelsel handhaven of van stelsel veranderen. Anders vrees ik, dat, naast andere teleurstellingen, de eerbied voor wet en wetgever schade zal lijden.

Mijnheer de Voorzitter! Ik kom nu tot het wetsontwerp terug. Ik zal mijn stem aan het ontwerp geven. Door anders te handelen, zou ik de bestaande moeilijkheden misschien nog vergrooten.

Bij de behandeling in deze Kamer van het wetsontwerp tot verhooging van den accijns op tabak heb ik als mijn meening te kennen gegeven, dat onder de tegenwoordige Tabakswet de belangen van den middenstand in het gedrang komen. De Minister van Financiën, die de Tabakswet, en op zich zelf en in haar gevolgen, beter kan beoordeelen dan wie ook, zal niet ontkennen, dat de kleine tabaksbedrijven aan een goede werking der Tabakswet in den weg staan. Dat werd ook reeds gevoeld bij de behandeling van het ontwerp Tabakswet onder de ambtsvoorgangers van dezen Minister, toen en nu een gevolg van de voorschriften aan welke moet worden voldaan om een bedrijfsvergunning, krachtens art. 14 der Tabakswet, te bekomen.

Mijnheer de Voorzitter! Voor honderden werkgevers was

(de Jong e. a.)

het niet mogelijk aan die voorschriften te voldoen „zonder overmatige kosten, ver uitgaande boven de draagkracht van belanghebbenden”. Deze laatste woorden, Mijnheer de Voorzitter, zijn niet van mij. Ze zijn gesproken door Minister de Geer, den vorigen Minister van Financiën, als motiveering van de overgangsbepaling, zooals die in art. 88 dezer Tabakswet is vervat en waarvan de verlenging nu aan de orde is.

Ik heb mij veroorloofd, Mijnheer de Voorzitter, hier in het kort het ontstaan dier overgangsbepaling te memoreeren, om daardoor de moeilijkheden van het kleinbedrijf te belichten. Bij aanneming van het wetsontwerp is naar mijn wijze van zien de zaak in haar kern nog niet opgelost; de moeilijkheden voor het kleinbedrijf worden voor een tijdvak van 12 maanden verschoven. Verschoven, Mijnheer de Voorzitter, Meer niet. Wel hebben vele klein-industrieelen zich aangepast aan de wet en zullen anderen in 1925 misschien hun voorbeeld volgen, maar dat de verleende vrijstellingen zoodanig zullen afnemen, dat een behoorlijke controle tegen belastingontduiking mogelijk zal worden, acht ik aan gerechten twijfel onderhevig. En wat dan? De Minister van Financiën heeft de huidige Tabakswet het Schmerzenskind der belastingwetten genoemd en als ik mij niet vergis, heeft de ambtsvoorganger van dezen Minister in nog sterkere en eveneens niet vleiende wijze de wet gekarakteriseerd. Zal de commissie, wier benoeming te gemoet gezien wordt, een ander stelsel, waarnaar belasting op tabak zal worden geheven, weten te ontwerpen? De mogelijkheid daarvan mogen wij niet onderschatten. En daarom, Mijnheer de Voorzitter, is m. i. de vraag verklaarbaar, die gedaan is in het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs over het in behandeling zijnde wetsontwerp. Verschillende klein-industrieelen hebben nl. met inspanning en door groote financiële offers zich behoorlijk aan de wet aangepast. Zal het werk der commissie daarvoor voldoening geven? Het is mogelijk. Wanneer het nl. der commissie — hier meermaals genoemd — gelukken zou — wat ik van harte wensch — een ander stelsel van belastingheffing op tabak te ontwerpen, dan hoop ik, dat de zoeven door mij bedoelde klein-industrieelen door het nieuwe ontwerp — eenmaal wet geworden — zich voldaan zullen achten voor hun offervaardigheid in het opvolgen der wettelijke voorschriften. Misschien vindt de Minister van Financiën aanleiding, die hoop met mij te deelen; dat zou voor mij beteekenen een aanvulling van het door Zijn Excellentie gegeven antwoord op de vraag, in het Voorloopig Verslag gesteld.

De heer Colijn, Minister van Financiën: Mijnheer de Voorzitter! Wat de laatste vraag van den geachten afgevaardigde betreft, kan ik weinig toevoegen aan hetgeen ik in de Memorie van Antwoord heb gezegd. Het is natuurlijk voor de menschen, die met groote inspanning zich de laatste jaren er op hebben toegelegd, zich aan de wettelijke bepalingen aan te passen, tot op zekere hoogte een teleurstelling, wanneer straks een nieuwe wijze van heffen zou worden ingevoerd, dat anderen, die hebben gebruik gemaakt van het ontheffingsartikel der wet, zich in de positie zullen bevinden, dat zij geen geld hebben uitgegeven, om hun bedrijf aan te passen, en toch straks van de nieuwe omstandigheden zullen kunnen genieten, die hen van de moeilijkheden zullen ontheffen. Dat is juist, maar, zooals ik in de Memorie van Antwoord gezegd heb, zouden die omstandigheden zich ook voordoen, wanneer wij op een gegeven oogenblik zoo ruim in ons geld zaten, dat wij dezen accijns geheel konden intrekken. Die moeilijkheden zouden zich b.v. ook voor kunnen doen bij den gedistilleerdaccijns, wanneer die zou worden opgeheven of wanneer een andere wijze van heffen zou worden ingevoerd. Ook dan zou men overbodige offers hebben gebracht. Dat geldt echter voor iedere wet, die eischen stelt, en die wordt ingetrokken of door een andere vervangen. Ik weet niet, wat daaraan te doen. Zoolang de wet echter bestaat, moet men men er zich aan onderwerpen.

En andere vraag is, hoe ik mij denk, dat gehandeld zal worden met die personen, die niet voldoen aan de voorwaarden der wet en ook niet gebruik kunnen maken van het

(Minister Colijn.)

ontheffingsartikel 88a. Mijn antwoord hierop is: wanneer er een nieuwe regeling komt, zooals de geachte afgevaardigde zich die denkt, vervalt het bezwaar natuurlijk geheel; indien er zulk een nieuwe regeling niet komt en dus de bestaande heffing gehandhaafd blijft, dan zal voorzien moeten worden in de omstandigheid, door den geachten afgevaardigde aangeroerd. Vraagt de geachte afgevaardigde mij, hoe ik daarin dan zal voorzien, dan moet ik tot mijn leedwezen mij daarop het antwoord voorbehouden, want het is moeilijk, daarin op behoorlijke wijze te voorzien. Ten deele wordt er in voorzien door de oprichting van centrale werkplaatsen, waarmee eerlang althans in Amsterdam een begin wordt gemaakt. Daarvan zullen in de eerste plaats profiteren de personen, die in omstandigheden verkeerden, dat zij geen ontheffing krachtens artikel 88a kunnen verkrijgen. Het is juist om die groep in de gelegenheid te stellen, om het bedrijf uit te oefenen op een wijze, in overeenstemming met de wet, dat de proef met die centrale werkplaatsen genomen zal worden.

Ik weet wel, dat men niet over het geheele land de menschen zal kunnen helpen met centrale werkplaatsen. Het is alleen mogelijk in die plaatsen, waar een zeker aantal van die eigenwerkers aanwezig is en waar het dus de moeite loont, een dergelijke werkplaats op te richten. Er zijn echter ook menschen, verspreid over dorpen, die evenmin voldoen aan de door de wet gestelde eischen, en voor die kunnen geen centrale werkplaatsen worden opgericht.

Ik heb reeds met de betrokken administratie van het Departement de middelen besproken, die aangewend zouden kunnen worden om zoodanige eigenwerkers op een of andere wijze in staat te stellen, om aan de eischen der wet te voldoen, want ik geef toe, de toestand, zooals die nu is, en zooals die reeds sinds jaren bestaat, sedert de inwerking-treding der Tabakswet, is niet goed. Een zeker aantal menschen, die niet voldoen aan de bepalingen der wet en die evenmin ontheffing kunnen krijgen krachtens art. 88a der wet, omdat dit artikel maar voor zekere omstandigheden ontheffing toelaat, moeten in de gelegenheid gesteld worden, om op regelmatige wijze hun bedrijf te blijven uitoefenen.

Vraagt nu de geachte afgevaardigde, hoe dat precies in bijzonderheden geregeld moet worden, dan moet ik daarop het antwoord schuldig blijven, want ik zou op dit oogenblik een dergelijk beslissend antwoord niet durven geven.

De beraadslaging wordt gesloten en het ontwerp van wet zonder hoofdelijke stemming aangenomen;

(Voorzitter.)

III. Vaststelling van de begrooting van uitgaven van het Fonds voor de uitvoering van de Tiendwet 1907 (Staatsblad n°. 222), voor het dienstjaar 1925 (173);

IV. Regeling van de inkomsten en uitgaven van het Staatsmuntbedrijf voor het dienstjaar 1925 (180);

V. Regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds voor het jaar 1925 (203);

VI. Wijziging der wettelijke bepalingen betreffende aan deurwaarders toegekende vergoeding en schadeloosstelling wegens derving van inkomsten (174);

VII. Vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij voor het dienstjaar 1925 (182);

Deze ontwerpen van wet worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

VIII. Verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van het maken van eene tijdelijke kolen-overlaadinrichting met spoor aansluiting bij Maasbracht en bijkomende werken, in verband met den aanleg van scheepvaartwegen e.a. in Zuid-Limburg, ingevolge de wet van 28 Juli 1921 (Staatsblad n°. 1012) (198).

De Voorzitter: Aangezien de Minister van Waterstaat wegens bezigheden elders niet tegenwoordig kan zijn, zal zoo noodig de Minister van Financiën de verdediging van dit ontwerp van wet op zich nemen.

Het ontwerp van wet wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De vergadering wordt gesloten.

VERBETERING.

Onder de leden, die tegen het ontwerp van wet tot vaststelling eener nieuwe Tariefwet (66) hebben gestemd, op bladz. 155, kol. 2, moet bijgevoegd worden de heer Polak.